

Kunskapsstyrning för socialtjänst
Hillevi Andersson
hillevi.andersson@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
ju.L1@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande av betänkandet Åtgärder för tryggare bostadsområden (SOU 2023:57) och promemorian Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor (Ds 2023:18)

Justitiedepartementets diarienummer: Ju2023/02200 och Ju2023/01549

Socialstyrelsen har avgränsat yttrandet till frågor som berör myndighetens verksamhetsområde samt till sådana frågor som berör socialtjänstens målgrupper.

Betänkandet Åtgärder för tryggare bostadsområden

Socialstyrelsen instämmer i vikten av att öka tryggheten i bostadsområden, inte minst ur ett barnrättsligt perspektiv. Socialstyrelsen vill understryka att alla människor har rätt att känna trygghet i sin bostad och i sin närmiljö, oberoende av i vilket område de bor.

På individnivå och ur ett socialtjänstperspektiv ser Socialstyrelsen dock vissa risker med förslagen som innebär att hyresgästens skyldighet ska skärpas och utgöra grund för förverkande i större utsträckning. En tänkbar effekt av förslagen är bland annat att de sannolikt leder till fler uppsägningar samt avhysningar. Få händelser skapar en så stor risk för hemlöshet och en försvagad position på bostadsmarknaden som att bli avhyst. Personer som en gång blivit avhysta har ofta svårt att komma in på bostadsmarknaden igen. I regeringens strategi för att motverka hemlöshet görs bedömningen att det avhysningsförebyggande arbetet behöver stärkas¹. Socialstyrelsen vill särskilt understryka barns behov av trygghet och stabilitet. En hyresgäst som har barn boende hos sig får därför sägas ha ett extra starkt behov av ett hyresrättsligt skydd.

Socialstyrelsen vill även understryka att utöver de negativa effekter som en avhysning innebär för den enskilde och dennes familj, är det sannolikt att förslagen leder till att socialtjänsten kan komma att möta fler människor och familjer som behöver hjälp och stöd med akuta boendelösningar.

Socialstyrelsen lämnar följande synpunkter:

¹ Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026, Socialdepartementet, 2022

5.5 Brottsom begås i omgivningen bör likställas med störningar i boendet

Utredningen föreslår att uppsägning med anledning av brott som begås i omgivningen ska kunna ske utan att föregående rättelseanmaning tillställts hyresgästen samt utan att en underrättelse lämnats till socialnämnden.

Socialstyrelsen vill lyfta problemet med att lagförslaget kan komma att innebära att fler än den brottsutövande hyresgästen kan komma att påverkas negativt av en uppsägning, såsom exempelvis barn eller andra närstående i hushållet.

5.6 Tillsynsansvaret vid brott i omgivningen

Socialstyrelsen är tveksam till förslaget om att hyresgästens tillsynsansvar skärps på så sätt att hyresgästen kan göras hyresrättsligt ansvarig för allvarliga brott som begås i närområdet av andra personer som bor i hyresgästens lägenhet. Det kan röra sig om familjemedlemmar såsom exempelvis en partner eller barn, men också personer som är inneboende. Utredningen lyfter att i många av dessa brott som kan komma att begås av andra än hyresgästen är gärningsmännen ofta unga. Socialstyrelsen anser att det finns ett behov av att ytterligare analysera de negativa konsekvenser förslaget om stärkt tillsynsansvar kan få för hyresgäster och andra i hushållet som inte begått brott.

Socialtjänsten har en viktig roll i arbetet med att förebygga att barn och unga begår brott. Socialtjänstens arbete sträcker sig från generellt förebyggande arbete till individuellt anpassade insatser till barn och unga med normbrytande beteende eller som begår allvarliga brott. Pojkar och flickor med allvarligt normbrytande beteende är en grupp som löper risk för psykisk och somatisk ohälsa, kriminalitet, missbruk och tidig död. Att socialtjänsten kan erbjuda verkamma insatser för denna målgrupp är angeläget, sett både till mänskligt lidande och samhällskostnader. Socialstyrelsen har sammanställt kunskap om de vetenskapligt utvärderade insatser som har bäst förutsättningar att minska fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott hos barn. Med stöd i det vetenskapliga underlaget har Socialstyrelsen utfärdat fem rekommendationer. De rekommenderade insatserna utmärks bland annat av att de är strukturerade, är inriktade mot specifika riskfaktorer, är beteende- och färdighetsorienterade samt att de oftast inkluderar både barn och föräldrar.² Det är Socialstyrelsens bedömning att för att insatserna ska kunna genomföras och ge effekt förutsätts att familjen har en viss stabilitet i omständigheterna i övrigt, såsom ett stadigvarande boende.

Socialstyrelsen vill mot bakgrund av ovanstående betona vikten av att hyresgästen ges möjlighet till rättelse samt att socialnämnden får en underrättelse när en hyresgäst, med barn eller ungdom i hushållet som begått allvarliga brott i närområdet, riskerar att bli avhyst. Det är viktigt för socialtjänstens möjligheter att kunna erbjuda adekvata insatser för både barnet eller den unge och föräldrarna, i syfte att förhindra en förestående avhysning. Socialstyrelsen understryker att barn och unga i familjer som redan befinner sig i en utsatt situation på grund av att en eller flera närstående, så som syskon, har ett normbrytande beteende eller på grund av sin ekonomiska situation riskerar att drabbas extra hårt om familjen tvingas lämna sin bostad.

² Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott - Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år, Socialstyrelsen 2021

Socialstyrelsen har noterat en sannolik felskrivning i författningsförslaget. I 42 § första stycket 9 (sid. 253) hänvisas det till 2 b §, det förefaller vara en felaktighet i hänvisningen då det vidare framgår i författningsförslaget att det är 25 b § som reglerar tillsynsansvaret.

Promemorian Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor

Utredningen lyfter angelägna frågor och Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det hyresrättsliga skyddet bör stärkas för hyresgäster vars närstående eller tidigare närstående har utsatt hyresgästen eller någon i dennes hushåll för brott. Förslagen i promemorian är också viktiga för att komplettera förslagen SOU 2023:57.

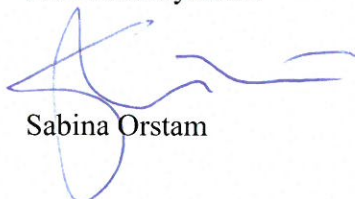
Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget med följande synpunkt:

6.3.5 Möjligheten för brottsutsatta personer att godtas som hyresgäster trots svag ekonomi ska förstärkas

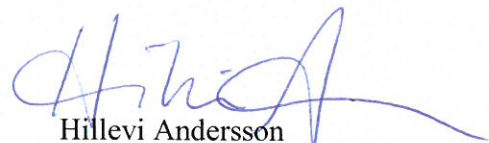
Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget att en person med bristande ekonomiska förhållanden till följd av utsattheten för brott ska ha större möjlighet att godtas som hyresgäst om han eller hon har beviljats ekonomiskt stöd för sitt boende eller fått säkerhet utställd av kommunen för sitt fullgörande av hyresavtalet. Socialstyrelsen anser dock att skyldigheten för en hyresvärd att till personens fördel beakta förekommande ekonomiskt stöd m.m. borde gälla för de som utsatts för våld i nära relation oavsett om personens ekonomiska situation har sin grund i våldsutsattheten. Bestämmelsen har därför getts en onödigt snäv utformning. Som bestämmelsen utformats innebär det att den nya föreslagna skyddsregeln endast aktualiseras om det finns ett samband mellan de ekonomiska förhållanden som hyresvärden håller emot personen och det brott som personen utsatts för. Socialstyrelsen ser inte varför det är motiverat med krav på ett samband. Personer som utsatts för våld av närstående kan ha haft en svår ekonomisk situation redan innan de utsattes och våldet de utsatts för har kanske inte bestått av ekonomiskt våld. Därutöver kan det vara svårt att visa på att den ekonomiska situationen har sin grund i våldsutsattheten, oaktat att det enligt promemorian inte ska krävas att det finns ett omedelbart samband (s.122-123 i författningskommentaren).

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschef Sabina Orstam. I den slutliga handläggningen har enhetschef Beatrice Hopstadius deltagit. Utredaren Hillevi Andersson har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Sabina Orstam

Hillevi Andersson

